

– Alt kommer for dagen i bønner, de egentlige motivene bak tankene og handlingene våre oppdages, skriver Kim Larsen.

Foto: Alessandra Tarantino/Ap/NTB Scanpix

Kjenn deg selv

Hvordan oppdager du hvem du er? Ta en personlighetstest, eller begynn å be.

Personlighetstest er aktuelt. Komikeren Else Kåss Furuseth har et program hvor alle deltakerne må ta en personlighetstest for å være hennes gjester. Komikeren Harald Eia fortalte i et NRK-program om hvilken innsikt personlighetstesten NEO PI-R ga ham: «Jeg synes det er nyttig og interessant å kjenne seg selv. Og det er nyttig fordi du bedre kan innrette ditt liv etter hvordan du er skrudd sammen».

Gnothi Seauton. Kjenn deg selv. Slik lyder visdomsordene som er hugget inn i orakeltempelet i Delfi. Oppfordringen om å lære seg selv å kjenne, var ikke bare viktig for filosofene i antikken. Den er like viktig i dag. Men hvordan lærer man seg selv å kjenne? Du kan selvfølgelig gjøre som Furuseth og Eia, ta en personlighetstest. Slike tester er i dag ofte knyttet til psykologiens område.

Men «kjenn deg selv» var aktuelt lenge før vi hadde et fag som het psykologi. Også kirkens menn og kvinner har vært opptatt av dette, og flere av dem mente at kjennskap til seg selv var en nødvendig forutsetning for å bli kjent med Gud. Derfor anså de gamle munkene på 300-tallet bønner som den viktigste kilden til selverkjennelse.

For å kunne møte Gud måtte mennesket møte seg selv. Det var selverkjennelsen som ga hjelp til å rense de sår som mennesket enten var blitt påført av andre, eller av seg selv. I bønner ble mennesket klar over hvem det var, og gjennom bønner kunne den enkelte vokse til å bli et modent, sunt og reflekterende menneske. Oversatt til vårt moderne språk: Det var i bønner mennesket realiserte seg selv ved å finne seg selv.

En slik realisering hadde en annen retning enn det vi forbinder med ordet i dag. Mennesket var ikke midtpunktet, realiseringen var aldri målet i seg selv, men den var nødvendig for å nå målet: Å

”

Det er ikke mulig, hevdet munkene, å rømme fra seg selv i bønner.

se Gud. Dette var på ingen måte en lett vei. Flere munkene skriver at det er slitsomt å bli kjent med seg selv. Det krever mye arbeid og en god porsjon tålmodighet.

Noen munkene kalte denne veien for ydmykhetens vei, fordi den også innebar at man så seg selv som en synder som hadde fjernet seg fra Gud. Når et menneske erkjenner at det er bærer av Guds bilde, kan det ikke annet enn rødme over å ha dekket det til, skriver St. Bernard av Clairvaux.

Ifølge munkene ble man altså ikke best kjent med seg selv ved å ta en personlighetstest. Det var bønner som skapte det nødvendige rommet for selverkjennelsen. Bønner så å si tvang den fram. For det er ikke mulig, hevdet munkene, å rømme fra seg selv i bønner. Derfor skriver Evagrius følgende: «Når du ber som det sømmer seg, vent da det som ikke sømmer seg, og stå tappert imot».

Det er altså ifølge munkene ingenting som utfordrer menneskets indre liv mer enn bønner. Det er i bønner mennesket trer inn i Guds nærvær og det er i bønner livet blir gjennomlyst av Gud. Alt kommer for dagen i bønner, de egentlige motivene bak tankene og handlingene våre oppdages. I bønner ser man seg selv med den andres blikk, man iakttar ikke seg selv på en navlebeskuende måte. Munkene oppmuntrer derfor dem som vil bli bedre kjent med seg selv til å be for andre. Gjennom bønner for den andre, oppdager vi den andres verdi, og at hele vårt liv står i fellesskap med ham eller henne.

Personlighetstester kan absolutt være nyttige for å finne ut av hvordan man er «skrudd sammen». Men ifølge munkene finnes det en bedre vei. Den går gjennom utholdende bønner, og er helt nødvendig i det religiøse livet. En slik selverkjennelsesvei ser ut til å være avgjørende for dem som ønsker å bli kjent med Gud.

Kim Larsen

Førsteamanuensis ved NLA, Bergen

SKRIBENTER I VÅRT LAND

Håvard Nyhus • Laura Djupvik • Tomas Sjødin • Kim Larsen • Åste Dokka • Didrik Søderlind • Ann Kristin van Zijp Nilsen • Ida Marie Gilbert